

DOPIŠ PRO TEBE

PSYCHOANALYZA A SVÁTOST SMÍŘENÍ

10/75

Moderní psychologie je přesvědčena, že je nezdravé potlačovat v sobě to, co si myslíme. Jako je nebezpečné pro tělo, zastírá-li se porucha mravní. K tomu má člověk dnešní doby sklon větší než kdy jindy.

VE ZPOVĚDI – SVÁTOSTI SMÍŘENÍ – UZNÁVÁ ČLOVĚK UPŘÍMNĚ A NEZASTŘENĚ, ŽE JE V NEPRÁVU

Nepokoj v našich duších je zaviněn poruchami naší vůle. Podíváme-li se ale pravdě do očí a uznáme svou chybu, pak může začít léčba. Je to nutný předpoklad duchovního a někdy i duševního zdraví. Hříchem se stavíme proti Bohu, proto upřímným vyznáním zástupci Božímu ve zpovědi, že jsme mravní řád porušili – se duši zase zdraví vrací.

Prosí-li nás někdo za odpuštění viny, ke které se přizná a lituje jí, rádi mu odpustíme. Přirozené vyznání vin povýšil Spasitel na svátost slovy: » Komu odpustíte hříchy, těm jsou odpuštěny, komu je zadržíte, těm jsou zadrženy. « (Jan 20, 23). Tuto moc dal apoštolům a všem, kteří ji od jejich zástupců – biskupů – ve svěcení kněžstva dostanou.

BEZ LÍTOSTI – BEZ DOBRÉ VŮLE POLEPŠIT SE – NENÍ ODPUŠTĚNÍ

Přizná-li dítě vzdorovitě svou vinu, ale neslíbí matce polepšení ani neprojeví lítost, nemá jeho přiznání valné ceny. Vztah mezi matkou a dítětem je vinou porušen. Stejně se porušuje hříchem vztah mezi Bohem a člověkem. Na rozdíl od matky nás zná Bůh lépe, než známe my sami sebe. Lítost a dobré předsevzetí pečovat

o správný vztah k Bohu a k lidem, je nejpodstatnější část svátosti smíření – pokání. Bez lítosti není odpuštění.

VINA A HRÍCH

Hřích je dnes zprofanované slovo. Prostí lidé si pod ním představují obvykle zločin, který trestá i zákon, nebo nemravnost, kterou často omlouvají. Ve skutečnosti je hřích nedostatek dobra, vada, trhlina na dobrou, narušení láskyplného vztahu mezi člověkem a Bohem a mezi lidmi navzájem. Dnes se zdůrazňuje zejména vztah mezi lidmi, snad proto, že lidskou lhostejnost a následky zloby víc cítíme. Ale bez dobrého vztahu k Bohu nikdy nebude náš vztah k lidem tak dokonalý, jak by mohl a měl být.

Následky viny se někdy odstranit nedají. Vrah může dosáhnout odpuštění, ale mrtvého nevzkřísí. Rodiče, jejichž nedbalostí se pokazilo dítě, se mohou smířit s Bohem, ale škodu na dítěti už obvykle napravit nemohou. Zrádce může litovat, ale následky zrady, zejména zradí-li své Bohem mu svěřené poslání – už nikdy dokonale nenapraví. Dobře to věděli hříšníci, kteří se se obrátili k Bohu. Sv. Augustin, sv. Pavel a mnoho jiných. Následky své viny se snažili napravit velkým pokáním, zanícenou prací pro Boha a pro duše, někdy i obětí vlastního života.

HRÍCH PORUŠUJE LIDSKÉ SPOLEČENSTVÍ

Každým hřichem se zmenšuje množství lásky, které by mělo spojovat věřící. Proto zástupce duchovního společenství – kněz – má Božím jménem a Boží moci znovu přijímat litujícího křesťana zpět do tohoto společenství.

ZPOVĚDNÍ TAJEMSTVÍ

Kněz nesmí ani pod pohrůžkou smrti vyradit, co se dověděl při zpovědi – ať se vyznáváme ve zpovědnici nebo při tak zv. zpovědním rozhovoru, označeném hned na začátku jako zpověď. Vždyť stejně zachovává lékařské tajemství lékař, právní tajemství advokát. Vzpomínáme na povídku Karla Čapka, kdy obchází zločinec zástupce těchto tří povolání a uleví se mu jen tím, že se smí svěřit a ví, že ho nikdo nesmí udat. U něho byla ovšem úleva jen dočasná – člověk totiž potřebuje také odpuštění a pokání. Proto lidem, u nichž tajná vina vyvolává duševní poruchy, se

víc uleví u dobrého, otcovského zpovědníka než na sebelepší psychiatrické klinice.

ODPUŠTĚNÍ JE DAR – MILOST

Je to dar Boží. Získal jej pro nás Kristus svým utrpením na kříži. Bůh-člověk smířil Boha s člověkem. Proto říkáme, že zemřel za naše hříchy, ačkoliv jsme tehdy ještě nežili. Po milosti musí ovšem člověk sáhnout – stejně jako musí sáhnout po jídle, které mu někdo obstará a nabízí, aby se najedl a zůstal živ.

Při upřímné zpovědi člověk lépe pozná sám sebe, ocení hodnotu pokory, víc chápe chyby a nedostatky druhých, posiluje vůli a učí se sebeovládání. Obnoví či posílí své spojení s Kristem. Odpad od Ducha, který je v Ježíši Kristu – je zdrojem všech duchovních abnormalit a všeho zla; zapojení do Krista je zdroj pokoje a radosti.

JEN VIDÍME-LI IDEÁL V KRISTU, MŮŽEME PŘERŮST SAMI SEBE

Příklad – svatí. Přečtěme si d o b r ý životopis světce, nebo člověka snažícího se poctivě o dokonalost. Pravidelná zpověď nás chrání, aby naše hříchy, obavy a úzkosti neprosáky do podvědomí a nezvrhly se v melancholii, psychozy a neurozy. V 19. stol. odmítl svět křesťanské pravdy. Nyní je svět – odkřesťaněné – přijímá. Ventilem se stává ne zpověď s lítostí a odpuštěním, ale vyznání psychiatrovi či psychologovi.

PSYCHOANALYZA CHCE DUŠEVNÉ CHORÉ OSVOBODIT OD TÍSNIVÉHO POCITU NEŠTĚSTÍ

Chce převádět obsah podvědomí do vědomí. Jistě je to při zkoumání a léčení duševních chorob metoda hodnotná. Ale co jiného je zpytování svědomí než zkoumání vědomí a podvědomí? Psychoanalýza se dostává na scestí, vydává-li se za filosofii a tvrdí, že hřích je pověra a náboženská iluze. Někdy zavíní duševní vadu suroví rodiče, omezení učitelé, nevhodné okolí ap., ale není možné se zbavit odpovědnosti úplně. Spravedlivější je obvinít sám sebe. Potlačování mravního » já « a zdůrazňování neomezeného projevu » živočišného « » já « je jednou z hlavních příčin duševních poruch. Na osobnost působí zhojně názor, že mravní ukázněnost je příčinou chorobných komplexů, protože prý brání volnému působení živočišných pudů a primitivních žádostí.

V PSYCHOANALYZE ODHALUJE PACIENT SVĚ DUŠEVNÍ STAVY BEZ UZNÁNÍ VINY A TOUHÝ PO ODPUŠTĚNÍ

Důkladně vypravuje lékaři o všech duševních zážitcích. Pro psychoanalytika je vše jen příznak – neobviňuje, nesoudí a hlavně neodpouští. Redukuje to buď na vliv podvědomých zážitků nebo na vliv výchovy a společnosti. Taková psychoanalýza nevede k touze po odpuštění a polepšení, podporuje jen pacienta v domněnce, že jeho stav je zvláštní a složitý, že duševní energie, pramenící z pudových, libidiových zdrojů, se nemůže uplatnit, protože byla zaměřena na nesplněné a nesplnitelné cíle; uvolňuje se proto, aby se mohla zaměřit na věci uskutečnitelné. Jakmile k tomu dojde, je – podle psychoanalytiků – člověk uzdraven. Ateistický analytik řekne pacientovi, že je podmíněn dětskými touhami nebo stádním pudem, že za své chyby není odpovědný; pak mu ale řekne, že má odpovědnost za svou budoucnost. Není tedy psychoanalýza, založená na materialistické filosofii, schopná nabídnout nějakou směrnicí, zásadu, motivy jednání či smysl života. A když člověk sníží svůj ideál, aby vyhověl žádostem podvědomých pudů, ustrne a degeneruje.

Považuje-li člověk svůj nesprávný čin za příznak nemoci, může mu správná psychoanalýza a psychoterapie pomoci, aby pochopil sám sebe, seznámil se s mravními zásadami, které na poli duchovním odpovídají hygienickým pravidlům na poli tělesném – a tak se připravil ke svátosti smíření – ke zpovědi.

TEOLOG NEPOPÍRÁ PLATNOST A NUTNOST PSYCHIATRIE, ALE CO PSYCHOANALYTIK ...?

Mnoho psychoanalytiků popírá morálku, věci božské a nadpřirozené. Všimněme si však dobře rozdílu mezi zpovědí a psychoanalýzou. Zpověď má moc odstraňovat všechny stopy hříchů, spojit nás nebo zdokonalit naše spojení s Bohem. Musíme ji však přijímat dobře, tj. připravit svou vůli k lítosti a k polepšení.

Bůh respektuje naši svobodnou vůli a bez naší spolupráce nic v oblasti našeho nitra, naší duše, neudělá. Nevnučuje se nám. Potřebujeme však jeho léčivou moc – milost – chceme-li být duchovně zdraví a vyrovnaní a přenášet toto zdraví a vyrovnanost i na své okolí.